

subjekt, osnova koja rod (Gattung) i vrstu sadrži u sebi i sama je supstancijalna" (ibid.)⁵⁴. —

Kako, u tom smislu, valja shvatiti „društvo“, ukazuje sam *Marx*: „Prije svega valja izbjeći da se „društvo“ opet kao apstrakcija fiksira nasuprot individuuma. Individuum *jest društveno biće* [ili: bit, Wesen, V. S.]. Njegovo očitovanje života — ako se i ne pojavljuje u neposrednom obliku *zajedničkog* (gemeinschaftlichen) zajedno s drugima izvršenog životnog očitovanja (Lebensäusserung) — *jest* stoga očitovanje i podređivanje *društvenog života*. Individualni i rodni život čovjeka nisu različiti, ma koliko je — i to nužno — način tubitak individualnog života više *poseban* ili više *općeniti* način rodnog života, ili što je više rodni život *posebni* ili *opći* individualni život.

Kao *rodna svijest* potvrđuje čovjek svoj realni *društveni život* i samo ponavlja u mišljenju svoj tubitak, kao što se obratno rodni bitak (Gattungssein) potvrđuje u rodnoj svijesti, te je u svojoj općenitosti, kao misleće biće, [ili: bit, Wesen, V. S.], zasebičan (für sich).

Čovjek — kolikogod je stoga *poseban* individuum, a upravo njegova posebnost čini ga individuumom i zbiljskim individualnim zajedničkim bićem [ili biti, Gemeinwesen = zajedništvo, V. S.] — toliko je *totalnost*, idealna totalnost, subjektivni tubitak mišljenog i osjećajnog društva za sebe, kao što je tu (da ist) također u zbilji (Wirklichkeit), kako kao zor (Anschauung) i zbiljski užitek (Genuss) društvenog tubitka tako kao totalnost ljudskog očitovanja života.

⁵⁴ Za čitavu reviju značenja pojmova „konkretno“ usporodi *A. Seiffert*, Concretum, A. Hain, Meissenheim a. Glan 1961, za Hegela: str. 15—24.